

Monografija *Ivo Dulčić* izlazi tiskom o stotoj obljetnici slikarova rođenja. Na više od šest stotina stranica Igor Zidić znalački bilježi poznate i nove pojedinosti Dulčićeva života, daje sintezu jedinstvenog likovnog izraza jednoga od najvećih hrvatskih umjetnika dvadesetog stoljeća te brojnim ilustracijama njegovih djela dokumentira izlaganje. Svojom širokom erudicijom autor smješta Dulčića u hrvatski i europski povijesno-umjetnički kontekst, uspoređuje s onodobnim velikanima kista i predstavlja njegovu originalnost, utemeljenu u tisućljetnoj hrvatskoj kulturnoj baštini, argumentirajući kako ona u svojoj posebnosti ravnopravno komunicira s europskim najvišim umjetničkim dometima. Monografija pruža uvid u cjelokupno umjetnikovo djelo u kojem središnje mjesto ima sakralno stvaralaštvo, izraslo iz dubokog iskustva vjere, sastavnog dijela njegova sveobuhvatnog pristupa stvarnosti, oslobođenog ideoloških uvjetovanosti i predrasuda. Sloboda je to duha za koju je slikar bio spreman podnijeti nemale žrtve.

Pomnijim čitanjem Monografije nije teško uvjeriti se kako Dulčiću ne priliči naziv majstora, jer on svoje umijeće slikanja nije stekao pukom vježbom; njegova umjetnost je više od vještine. Na tragu latinske izreke *Orator fit, poeta nascitur* za njega se može reći da je rođeni umjetnik i zato umjetnik koji rađa. Svako rađanje nadilazi proizvodnu, manufakturnu sposobnost, ono je očitovanje duha, stvaralački čin. Dulčićevo umjetničko rađanje bio je proces u kojem je on potezima kista i miješanjem boja snagom duha očitovao duboke i neuhvatljive a uvjerljive i stvarne dimenzije života, koje nadilaze i samu poetičnu razinu stvarnosti, jer silaze u otajstvenu dubinu postojanja

i kontemplativno se uzdižu u mistične sfere u kojima se dodiruje zemaljsko i onostrano, prolazno i vječno, ljudsko i božansko. Takvo rađanje osobito je zamjetljivo u njegovim likovima Krista, napose Krista Kralja, naslikanom u splitskoj crkvi Gospe od Zdravlja. Fascinantnost toga lika očituje kako ga nije oblikovao netko tko je Kristu bio dalek, nego onaj koji ga je vlastitom vjerom duboko proživio, ukorijenjen u njegovu ljudsko-božansku jedinstvenost i neponovljivost, uronjen u njegovu ljubav na križu moćniju od zla i smrti, kojom je uzdigao čovjeka do najvećeg dostojanstva i najviše slobode. Motivima i oblikom, sadržajem i bojama, skladom i ljepotom, dubinom i snagom izraza Dulčićeva djela na svoj način svjedoče pobjedu svjetla nad tamom, života nad smrću. Potvrđuju kako je vjera moć duha kojom se izdžemo iz spoznajne stvarnosti u nadspoznajnu, oslobađamo od privezanosti za svijet naših mogućnosti i ulazimo u onostranost, otišujemo se od jedne obale postojanja prema drugoj. Dulčić nas svojim djelima vodi iz svijeta u nadsvijet kojem po pozivu i Božjem naumu pripadamo.

Utemeljeno se može ustvrditi kako je on iz obitelji u svome rodnom Dubrovniku ponio u život vjeru kao dragocjenu poputbinu, rastao i sazrijevao u njoj tijekom djetinjstva, studentskog života i umjetničkog djelovanja. Ona ga je pokretala i davala ustrajnost u nastojanju oko slobode od ideološke sputanosti. Povezao je vjeru i domoljublje, ispunio ga evandeoskim vrijednostima i vjerodostojno ga svjedočio u zgodno i nezgodno vrijeme te je zato od nekih bio neshvaćen a od drugih ponižavan i progonjen, od nekih odbacivan a od drugih prešućivan. Odlazio je i u inozemstvo, slikao za Hrvate u

Rimu i Essenu, osjetio mogućnosti koje su mu se ondje otvarale, ali je ostao u domovini uvjeren kako se u svijetu ne postaje boljim umjetnikom, jer zavičaj iz svojih korijena daruje moć kojom dotičemo praiskonsku dubinu stvarnosti i iz nje crpimo snagu za nova, uvijek živa stvaralačka nadahnuća. Očitovao je to u svojim djelima, povezujući na svoj osobit način vjeru i domovinu. Bio sam svjedok kako je među ostalima to primijetio i msgr. Pasquale Macchi, tajnik pape Pavla VI. kad smo se jednom prigodom u Modernoj galeriji Vatikanskih muzeja zaustavili pred Dulčićevim »Bijegom u Egipat«, čijom je zaslugom – a zauzimanjem msgr. Đure Kokše, tadašnjeg rektora Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu – ta slika bila postavljena u Galeriji. Macchi se divio sraslosti magarca i svetih likova s kamenim, hrvatskim otočkim krajolikom, produhovljenosti Isusa, Marije i Josipa na putu u tuđinu, uprizorenju neke uzvišene tuge ispunjene nadom u domovinski povratak, koju nisu izgubili ni hrvatski prognanici nakon Drugoga svjetskog rata u Rimu, za koje je Dulčić izradio navedenu sliku.

Spomenuo bih još da Monografija omogućuje čitatelju otkriti kako se iza Dulčićeve krhke tjelesne pojave krije snažan duh, a iza njegove ponešto osorne naravi skrivala plemenitost. Njegovi poznavatelji svjedoče kako je povremeno nastupao čvrstom ili čak grubom riječju i gestom, osobito kad je osjetio nepravdu, zatiranje ljudske slobode i dostojanstva, ne pitajući kakav će račun za to platiti. Nije podnosio one koji su se željeli okoristiti trgovinom njegovih slika, ili su mu pristupali prijetrovno. Bio je izvanredne osjetljivosti za siromašne ljude, pomagao im na različite načine, pa i darivanjem vlastitih umjetničkih djela. Svaka, pa i najmanja, pažnja koju mu je netko iskazao, za nj je bila prigoda u kojoj bi se pokazao istinski velikodušnim. U svemu tome moguće je nazreti crte njegova evanđeoskog humanizma.

Nije lako objasniti činjenicu da Ivo Dulčić do danas nema trajnog izložbenog postava kakav zaslužuje njegov visoki umjetnički domet. Prof. Mira Dulčić, slikarova supruga svojom plemenitom gestom darivanja Požeškoj biskupiji određenog broja Ivinih djela, mahom nacrtala za vitraje, znakovito je odaslala poruku kako on ne pripada samo Dubrovniku i Zagrebu, nego je svehrvatski umjetnik čija slikarska baština snažno tumači naš duhovni identitet. To će biti na svoj način institucionalizirano na trajnoj izložbi njegovih djela u Dijecezanskom muzeju u Požegi, čije se otvorenje očekuje ove godine u kojoj se spominjemo stote obljetnice njegova rođenja. Navedena darovnica, kao i sve ono čime je Dulčić svojim sakralnim stvaralaštvom zadužio Crkvu u hrvatskom narodu, razlogom je što je Požeška biskupija pokrenula tiskanje ove Monografije. Raduje me što je tu inicijativu prihvatila Matica hrvatska i Moderna galerija u Zagrebu te je ovo djelo objelodanjeno njihovim doprinosom u suizdanju s Požeškom biskupijom. Navedene ustanove iskazuju na taj način poštovanje i odužuju se jedinstvenome umjetniku našega doba. Želio bih izraziti posebnu zahvalnost Igoru Zidiću za istraživanje umjetnikova života, strpljivo nastojanje oko potpunijeg uvida u njegova umjetnička ostvarenja, za napisani tekst te za grafičku opremu i pripremu za tisak sa suradnicima u Matici hrvatskoj. Podario nam je djelo dostojno Dulčićeva slikarskog genija i omogućio da ga stručna, crkvena i šira društvena javnost cjelovitije upozna i vrednuje o stotoj obljetnici njegova rođenja.

Svim čitateljima Monografije želim da ih zahvati snaga umjetnikova stvaralačkog duha, oplemeni ljepota koja zrači iz njegovih slika te budu uzdignuti u onaj svijet za kojim cijelim srcem čeznemo.

Požega, 31. svibnja 2016.

Antun Škvorčević
požeški biskup